

NATURVÄRDES- BEDÖMNING

HAGANÄS ÄLMHULT

UNDERLAG FÖR HAGANÄSLEDEN

PÅ UPPDRAG AV
RAMBÖLL SVERIGE AB
2010-09-30

Inventering, text och foto

Naturcentrum AB 2010
Strandtorget 3
444 30 Stenungsund
Tel. 0303-726160
ncab@naturcentrum.se

Projektansvarig:

Andreas Malmqvist Naturcentrum AB

Beställare

Ramböll Sverige AB

Kartmaterial

Från uppdragsgivaren.

Innehållsförteckning

Inledning	4
Metoder.....	4
Resultat	4
Objekt med naturvärden.....	6
Naturvärdesklass 1 – unika naturvärden.....	6
Objekt med unika naturvärden saknas i området.....	6
Naturvärdesklass 2 – höga naturvärden.....	6
1. Blandskog och ädellövskog	6
Naturvärdesklass 3 – naturvärden.....	7
2. Blandlövskog.....	7
3. Kulle med tall.....	7
Slutsatser	7
Referenser	7
Bilaga 1: Biotopkartering – metodik	8
Syfte	8
Inventering	8
Signalarter och rödlistade arter.....	8
Resultat.....	9
Bilaga 2: Naturvärdesbedömning - metodik.....	10
Naturvärden	11
Höga naturvärden.....	11
Unika naturvärden.....	11

Inledning

På uppdrag av Ramböll Sverige AB redovisar Naturcentrum AB naturvärdesobjekt för ett ca 1,5 km² stort markområde inom vilket en vägdragningsplaneras. Området ligger i den östra delen av Älmhults samhälle, Kronobergs län. Ambitionen har varit att med hjälp av fältinventeringar identifiera naturvärdesobjekt och särskilt skyddsvärda arter inom det aktuella området. Delar av området har inventerats tidigare (Malmqvist 2004).

Topografin i det aktuella området är tämligen flack men med några mindre, men markanta, höjder. I de västra delarna dominerar ädellövskog medan den östra delen utgörs av en tallbevuxen myr. Genom hela området går en kraftledningsgata. Ett flertal stigar och motionsspår finns inom området, främst i västra delen där det även finns en discgolfbana (frisbee).

Metoder

I samråd med beställaren har ett utredningsområde avgränsats (Figur 1). Inom detta har en biotopkartering och naturvärdesbedömning utförts av Andreas Malmqvist, Naturcentrum AB. Biotopkartering och naturvärdesbedömning genomfördes, enligt Naturcentrums modell (Bilaga 1 och 2), den 23 september 2010. Skyddsvärda arter har antingen noterats som signalarter (arter som indikerar skyddsvärd skog, Nitare 2000) eller som rödlistade (hotade eller nära hotade arter enligt Gärdenfors 2010) i kategorier enligt nedan:

RE	Regionally extinct- Nationellt utdöd
CR	Critically endangered- Akut hotad
EN	Endangered- Starkt hotad
VU	Vulnerable- Sårbar
NT	Near threatened- Nära hotad

Resultat

Totalt noterades 3 naturvärdesobjekt (Tabell 1, Figur 1). Bland objekten utmärker sig objekt 1 som bedöms ha något högre naturvärden än övriga.

Tabell 1. Inom utredningsområdet noterades 3 naturvärdesobjekt.

Naturvärdeklass	Antal objekt
Klass 1 (unika naturvärden)	0
Klass 2 (höga naturvärden)	1
Klass 3 (naturvärden)	2
Summa:	3

Figur 1. Objekt med naturvärden (röda – Klass 1 unika naturvärden (saknas), orange – Klass 2 höga naturvärden, gul – Klass 3 naturvärden). Särskilt intressanta fynd: 1a = Ekstubbe med dvärgbägarlav *Cladonia parasitica* (NT), 1b = Gammal lönn med bl.a. bärdlav *Nephroma parile*, 1c = Gammal ek med bl.a. sotlav *Cyphelium inquinans*, 2a = Klen asp med rävticka *Inonotus rhaedes*, 2b = Ek med puderfläck *Arthonia cinereo pruinos*, 3a = Gammal tall med talticka *Phellinus pini* (NT). Den planerade dragningen av Haganäsleden är vitmarkerad på kartan och löper i öst-västlig riktning.

Objekt med naturvärden

Naturvärdesklass 1 – unika naturvärden

Objekt med unika naturvärden saknas i området.

Naturvärdesklass 2 – höga naturvärden

1. Blandskog och ädellövskog

Ädellövskog med bok, avenbok, ek, lind, lönn och ask men också flera mycket grova granar och även grov asp. Bland annat finns ett parti med flera mycket grova bokar och granar i området närmast vattentornet (Figur 2). Gläntor med gräsmark förekommer mellan några av skogspartierna väster. Det finns tämligen gott om multnande ved vilket gynnar vedlevande arter.

Den rödlistade dvärgbägarlaven *Cladonia parasitica* (NT) noterades på en ekstubbe (1a, figur 1). På en lönn (1b, figur 1) växer den sällsynta och tillika signalarten bårdlav *Nephroma parile* tillsammans med ytterligare två signalarter, dvärgtufs *Leptogium teretiusculum* och lönnlav *Bacidia rubella*. På en grov ek (1c, figur 1) sågs signalarterna sotlav *Cyphelium inquinans*, fällmossa *Antitrichia curtipendula* och rostfläck *Arthonia vinosa*. Tidigare har den rödlistade långhorningen grönhjon (skalbagge) *Callidium aeneum* (NT) noterats (Malmqvist 2003). Del av objektet är utpekad som nyckelbiotop av skogsstyrelsen. Skogsstyrelsen har bl.a. funnit stor aspticka *Phellinus populicola* (NT) inom nyckelbiotopen. Det är dock osäkert om det är i den del som ligger inom utredningsområdet.

Figur 2. Grova bokar nära vattentornet.

Naturvärdesklass 3 – naturvärden

2. Blandlövskog

Litet skogsparti med i huvudsak bok, ek och asp. Flera av träden är grova och det finns gott om både liggande och stående död ved. På en relativt klen men troligtvis senvuxen asp (2a, figur 1) växte signalarten rävticka *Inonotus rhaedes* och på en äldre ek (2b, figur 1) noterades den sällsynta laven puderfläck *Arthonia cinereopruinosa* tillsammans med signalarten rostfläck *Arthonia vinosa*.

3. Kulle med tall

En liten kulle med några gamla tallar och aspar. På en av tallarna (3a, figur 1) växte den rödlistade svampen talticka *Phellinus pini*. Det finns relativt gott om multnande ved vilket gynnar vedlevande arter.

Slutsatser

I utredningsområdet har tre objekt med naturvärden konstaterats. Inom två av dessa, objekt 1 och 3, förekommer rödlistade arter dvs arter vars framtida överlevnad i Sverige inte är säker. De båda arterna dvärgbägarlav *Cladonia parasitica* och talticka *Phellinus pini* är dock placerade i den lägsta av rödlistningskategorierna (klass NT, Nära hotad). Utöver de rödlistade arter finns flera signalarter, arter som signalerar skogar med höga naturvärden.

Den föreslagna vägen, Haganäsleden, medför förlust av värdefull biotop (del av objekt 1) vilket innebär att förutsättningarna för såväl allmänna som sällsynta arter bedöms bli sämre än i dagsläget. Vägen kommer att utgöra en negativ barriär för framför allt faunan i området. Det gäller troligen främst däggdjur och fåglar som kan få svårare att röra sig mellan de två delar som vägen skär genom vilket i sin tur innebär att arealen som arterna i praktiken utnyttjar blir mindre än den kvarvarande arealen lämplig biotop. En trafikerad väg innebär även en ökad dödlighet för djur som försöker passera vägen.

Många lavar är känsliga för luftföroreningar. Även om lavfloran inte är särskilt exklusiv inom utredningsområdet finns det inom objekt 1 några skyddsvärda arter. Dessa kan komma att påverkas negativt av ökade luftföroreningar från trafiken.

Referenser

- Gärdenfors, U. (red.) 2010. Rödlistade arter i Sverige. – ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Nitare, J. 2000. Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer. Skogsstyrelsens förlag. Jönköping.
- Malmqvist, A. 2003. Inventering av skyddsvärda lavar samt översiktlig naturvärdesbedömning – Undersökning av ett blandskogsområde vid Haganäs, Älmhult. Naturcentrum AB.

Bilaga 1: Biotopkartering – metodik

Syfte

Biotopkartering är en väl beprövad metod för inventering och värdering av skyddsvärda naturmiljöer. Syftet är att med en rimlig arbetsinsats kartera områden med naturvärden inom ett aktuellt område. Resultatet kan t ex användas som underlag för kommunal och regional planering, tillståndsärenden m.m. Biotopkartering kan göras översiktlig över större områden, t ex en hel kommun eller mer fördjupat och noggrant inom mindre och begränsade områden. Metoden är utarbetad efter samma principer och riktlinjer som gäller för Naturvårdsverkets, Länsstyrelsens och Skogsstyrelsens inventeringar t ex ängs- och hagmarksinventering och nyckelbiotopinventering och är anpassad så att resultat från dessa inventeringar kan vägas in.

Inventering

Inventeringen innebär i huvudsak identifiering, avgränsning och beskrivning av skyddsvärda biotoper. Dessa biotoper värderas enligt en 3-gradig skala (se bilaga 2). Avgränsning av varje område görs med utgångspunkt från ekologiskt funktionella gränser.

Vid inventeringen eftersöks särskilt signalarter, rödlistade arter samt allmänna biotopstrukturer som kan ligga till grund för bedömning och värdering av varje biotop. Biotopinventeringen innefattar inte någon fullständig inventering av arter. Enskilda rödlistade arter eller signalarter kan förbises. För bästa resultat rekommenderas att inventering utförs under vegetationssäsong april–oktober. Inventering kan i de flesta fall även utföras andra tider men bedömningarna blir något mer osäkra.

I de fall sjöar och vattendrag omfattas görs bedömningar endast med utgångspunkt från vad som kan uppfattas från land. Undersökningar under vattenytan ingår ej såvida inte särskild överenskommelse träffats kring detta.

Signalarter och rödlistade arter

Med signalarter menas arter som indikerar högre naturvärden. Där signalarter påträffas är sannolikheten stor att andra skyddsvärda eller rödlistade arter också förekommer. Med rödlistade arter avses sådana som enligt specifika kriterier bedöms löpa risk att försvinna från Sverige. Sveriges officiella lista över rödlistade arter har fastställts av Naturvårdsverket. De rödlistade arterna indelas i olika kategorier utifrån utdöendrisk.

Hotkategorier: RE – Nationellt utdöd (Regionally Extinct)
CR – Akut hotad (Critically Endangered)
EN – Starkt hotad (Endangered)
VU – Sårbar (Vulnerable)

NT – Nära hotad (Near Threatened)
DD – Kunskapsbrist (Data Deficient)

Kategorin DD innehåller arter som misstänks vara hotade eller missgynnade men där utdöenderisken inte gått att bedöma. Dessutom finns, utanför listan, kategorierna LC – Livskraftig (Least Concern) för arter som inte kan placeras i någon av ovanstående kategorier samt NE – Ej bedömd (Not Evaluated).

Resultat

Biotopkarteringen presenteras med kartor där områden med naturvärden redovisas. I text ges en kort beskrivning till varje område. Beskrivningen innehåller en textsammanfattning av varje områdes värde, känd förekomst av rödlistade eller andra särskilt intressanta arter samt områdets naturvärde enligt en 3-gradig skala.

Bilaga 2: Naturvärdesbedömning - metodik

Här presenteras Naturcentrums metod för att klassificera miljöer med utgångspunkt från deras biologiska och ekologiska värden – ”naturvärdesbedömning”. Det är naturligtvis ingen exakt vetenskap utan baserar sig på värdering av artinnehåll, strukturer och objektets ålder m.m. I varje enskilt fall måste en lång rad aspekter bedömas, värderas och vägas mot varandra, men med den nationella skalan som utgångspunkt. Vid naturvärdesbedömningen värderas biotoper i olika klasser. Höga klassningar betyder att naturvärdet kan vara av nationell dignitet. En viss naturvärdesklass innebär inte automatiskt ett visst skydd. För att ett område skall vara skyddat krävs särskilda beslut eller förordnanden. Vissa områden med naturvärden är skyddade enligt lag, t ex naturreservat eller biotopskydd, men huvuddelen saknar formellt skydd. Däremot är det brukligt att man så långt som möjligt tar hänsyn till områden med naturvärden vid såväl samhällsplanering som vid skogs- och jordbruk.

Naturvärdesbedömningen gäller för de förhållanden och med den kunskap som är känd vid inventeringstillfället. Ny kunskap eller ändrade förhållande kan innebära att ett områdes värde eller avgränsning ändras. Ett område som bara konstaterats ha ”naturvärden” (skall läsas att objektet har minst ”naturvärden”) kan ha höga naturvärden eller unika naturvärden. Det kan bero på hur väl undersökt det är, om inventering genomförts vid lämplig tidpunkt osv.

Vid värderingen utgår man från områdenas biologiska värden. Det biologiska värdet bedöms i första hand med utgångspunkt från vilka arter eller artgrupper som noterats eller sedan tidigare är kända, men även med utgångspunkt från förekomst av viktiga ekologiska strukturer (vilket kan vara viktiga förutsättningar för krävande arter). I de fall geologiska värden ingår i bedömningen anges detta särskilt. Betydelse för friluftsliv ingår inte i ”naturvärdesbedömningen” men kan anges som en tilläggsinformation.

Objekt med naturvärden

Det enskilda området har betydelse för naturvård på lokal nivå, för spridning av arter och för landskapets variation.

Objekt med höga naturvärden

Det enskilda området har stor betydelse på regional nivå. Området har dokumenterad förekomst av viktiga strukturer och/eller arter eller viktig ekologisk funktion. Förutsättningar för rödlistade arter. Viktiga spridningscentra och värdekärnor. Svåra områden att återskapa.

Objekt med unika naturvärden

Det enskilda området har mycket stor betydelse på regional och nationell nivå. Det finns få motsvarigheter i regionen och landet. Mycket god förekomst (många olika arter eller stora populationer) av signalarter samt förekomst av rödlistade arter, eller mycket viktig ekologisk funktion. Mycket viktiga spridningscentra och värdekärnor. Sällsynta naturtyper. Dessa områden är oftast mycket svåra att återskapa.

Naturvärden

Områden med ”naturvärde” avser miljöer som har större betydelse för djur och växter än vårt vanliga produktionslandskap (åkrar, brukade skogar och tätorter). Det kan t ex handla om ett vattendrag, en våtmark, ett öppet dike, en åkerholme, ett äldre eller ovanligt skogsbestånd, en stenmur eller ett gammalt träd. Dessa områden har betydelse för variationen i landskapet och det är viktigt för biologisk mångfald att denna typ av områden ej blir färre utan snarare tvärtom.

Ett område som konstaterats ha ”naturvärden” kan också ha höga naturvärden eller till och med unika. Det kan bero på vilken kunskap man hunnit skaffa sig, hur väl undersökt området är, om inventeringen genomförts vid lämplig tidpunkt osv. Vid en översiktlig inventering kan en van fältinventerare relativt snabbt identifiera de flesta miljöer med naturvärden. Genom fördjupade inventeringar av arter och strukturer kan man konstatera vilka områden som dessutom hyser höga eller kanske till och med unika naturvärden.

Höga naturvärden

Om man kan konstatera att området hyser livskraftiga bestånd av så kallade signalarter (arter med särskilda miljökrav) eller innehåller viktiga ekologiska strukturer har området höga naturvärden. Gemensamt för områden med höga naturvärden är att de har värden som är svåra eller omöjliga att få tillbaka om de försvinner. Sådana miljöer har till viss del omfattats av naturtypsvisa inventeringar som ordnas i Länsstyrelsens, Skogsstyrelsens, Naturvårdsverkets och Jordbruksverkets regi, men långt ifrån alla områden är kända.

Exempel på områden med höga naturvärden är t ex naturliga ängs- och betesmarker, nyckelbiotoper i skogen, opåverkade våtmarker, naturskogar m.m. Hit hör också livsmiljöer enligt EU:s habitatdirektiv med gynnsam bevarandestatus.

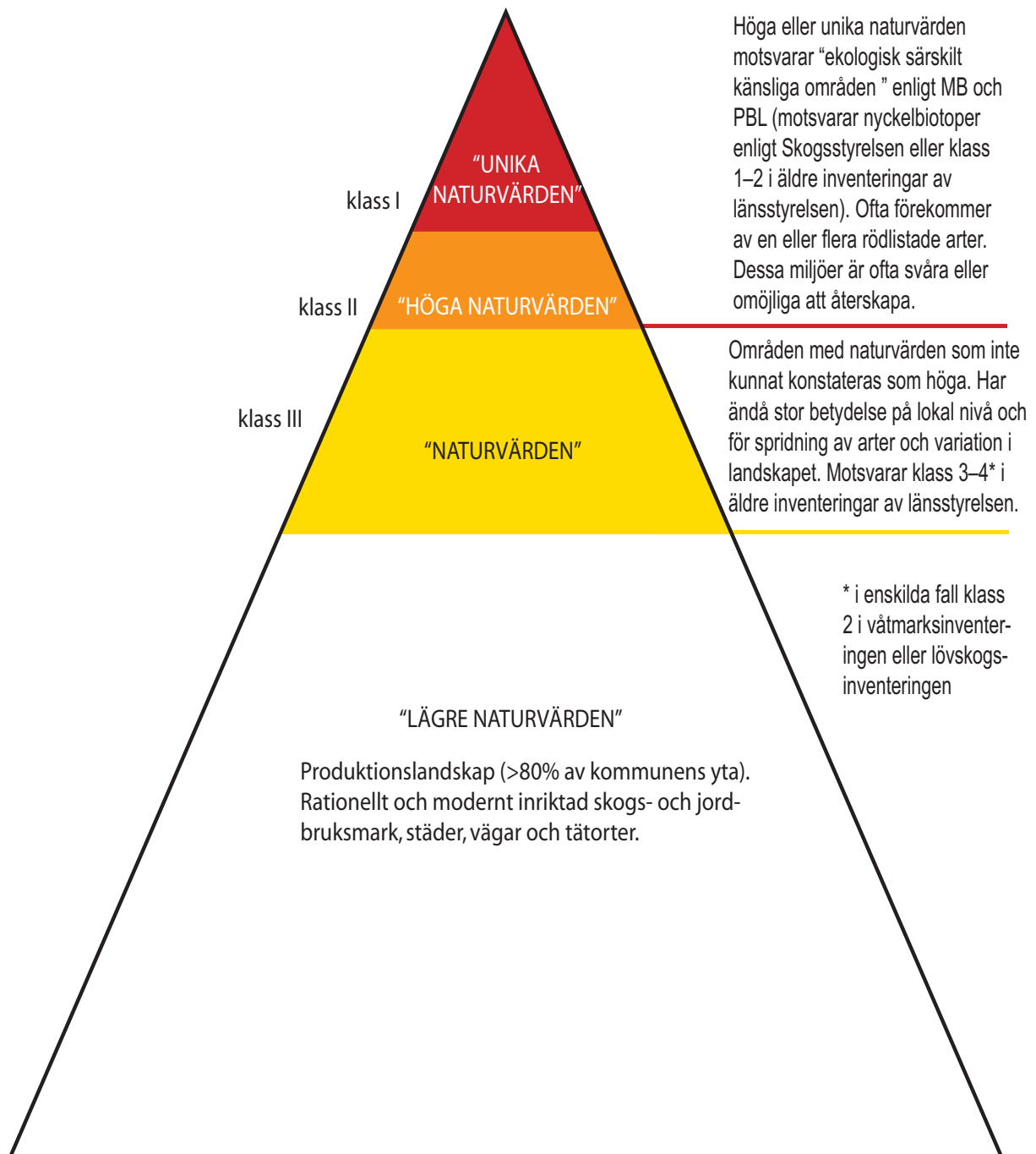
Områden med höga naturvärden bör betraktas som ”Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt enligt miljöbalken 3 kap 6§”. Stöd för en sådan tolkning finns bl a i förarbetena till naturresurslagen. Sådana områden skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön.

En förutsättning för att de nationella miljömålen skall uppfyllas är att områden med höga naturvärden bevaras och sköts på ett sätt så deras värden består.

Unika naturvärden

De allra mest värdefulla områdena kallar vi områden med unika naturvärden. Till denna grupp hänför vi bl a livsmiljöer med livskraftiga bestånd av hotade eller rödlisade arter. Det kan också vara miljöer med lång historisk kontinuitet eller särskilt stor ekologisk betydelse t ex viktiga reproduktionsområden, rastplatser eller växtmiljöer. Det kan vara viktiga kärnområden inom en större miljö med höga naturvärden. Det kan också vara en större miljö med få motsvarigheter i regionen.

BILAGA - värdepyramid (natur)

Naturvärdesbedömningen som visas i värdepyramiden ovan (Naturcentrum AB 2006) bygger på erfarenhet och allmänna, vedertagna naturvårdsprinciper. Figuren är bredast vid basen och smalast vid toppen. Detta belyser att de miljöer som återfinns längst upp i pyramiden är sällsyntare än sådana som finns längre ner i pyramiden.

